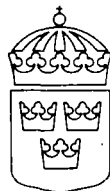

Regeringens proposition 1993/94:47

Avskaffande av ekonomiska sanktioner mot
Sydafrika

Prop.
1993/94:47

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 30 september 1993

Carl Bildt

Ulf Dinkelspiel
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till lag om upphävande av lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika, lag om upphävande av lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika och lag om upphävande av lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika. Förslagen innebär att alla ekonomiska sanktioner mot Sydafrika utom vapenembargot upphävs.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut	3
2 Lagtext	
2.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika	3
2.2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika	3
2.3 Förslag till lag om upphävande av lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika	4
3 Ärendet och dess beredning	5
4 Utvecklingen i Sydafrika	6
5 Avskaffande av ekonomiska sanktioner mot Sydafrika	7
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde	9
Rättsdatablad	10

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

- lag om upphävande av lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika,
- lag om upphävande av lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika,
- lag om upphävande av lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika

Härigenom föreskrivs att lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika skall upphöra att gälla vid utgången av november månad 1993.

2.2 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika

Härigenom föreskrivs att lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika skall upphöra att gälla vid utgången av november månad 1993.

2.3 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika

Härigenom föreskrivs att lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika skall upphöra att gälla vid utgången av november månad 1993.

Enligt FN:s stadga är medlemsstat skyldig att godta och verkställa säkerhetsrådets bindande beslut om sanktioner av icke-militär art. För att möjliggöra för regeringen att snabbt kunna vidta åtgärder som påkallas av sådant beslut antogs år 1971 lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner (sanktionslagen). Lagen omfattar sanktioner i form av handelssanktioner. Med stöd av lagen infördes med anledning av beslut av säkerhetsrådet år 1977 ett vapenembargo mot Sydafrika.

Den 1 juli 1979 införde Sverige investeringsförbud för svenska företag i Sydafrika genom lagen (1979:487) om förbud mot investeringar i Sydafrika och Namibia (investeringsförbudslagen, jfr prop. 1978/79:196). Lagen tillkom på förslag av Sydafrikautredningen (SOU 1978:53) och hade till syfte att hindra nyetablering av svenska företag i Sydafrika och vidare att hindra att svenska företag i Sydafrika utökade sin verksamhet där. Därigenom ansågs huvudsyftet att söka påverka den sydafrikanska raspolitiken och samhällsordningen kunna uppfyllas. Investeringsförbudet skärptes år 1985 och omfattar sedan dess också bl.a. finansiell leasing (SFS 1985:98). År 1987 utökades sanktionerna mot Sydafrika med ett handelsförbud. Trots omfattande ansträngningar inte minst från svensk sida hade man inte lyckats att inom säkerhetsrådets ram enas om bindande sanktioner på handelsns område. Regeringen begärde då riksdagens bemyndigande att få tillämpa sanktionslagen (prop. 1986/87:110). Detta erhöles genom lagen (1987:474) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika och Namibia (bemyndigandelagen). Lagen har sedermera ersatts av en ny lag (SFS 1990:77) sedan Namibia blivit självständigt i mars 1990.

I propositionen 1991/92:146 med bemyndigande att avskaffa vissa sanktioner mot Sydafrika lämnades en redogörelse för svenska sanktionsåtgärder mot Sydafrika och regeringens bedömning och ställningstagande i frågan om deras avskaffande.

I propositionen föreslogs att de ekonomiska sanktionerna mot Sydafrika skulle avskaffas stegvis under vissa förutsättningar sammanhängande med utvecklingen i Sydafrika. Regeringen ansåg det rimligt att avvecklingen av Sveriges sanktioner inleddes med ett upphävande av förbudet mot handel när en bindande överenskommelse träffats om en interimisregering. Investeringsförbudet borde enligt propositionen inte längre tillämpas när en interimisregering bildats i Sydafrika, såvida överenskommelse inte träffats inom ramen för CODESA ("Convention for a Democratic South Africa") om att rekommendera ett tidigare avskaffande. Förslagen byggde på den s.k. Sydafrikadelegationens rapport. Riksdagen ställde sig bakom propositionens förslag (bet. 1991/92:UU13, rskr. 1991/92:302).

I regeringens skrivelse till riksdagen 1992/93:204 om avskaffande av handelsförbudet mot Sydafrika m.m. gjordes bedömningen att det s.k. övergångsråd som diskuterades inom ramen för flerpartiförhandlingarna

i Sydafrika borde kunna jämföras med en interimregering. Riksdagen delade denna bedömning (bet. 1992/93:UU13, rskr. 1992/93:302). Riksdagen slog också fast att beslut om upprättande av ett övergångsråd var en förutsättning för upphävande av handelsförbudet samt att investeringsförbudet borde upphävas först när interimregeringen-övergångsrådet hade tillträtt. Riksdagen angav vidare att framsteg på andra områden också var av betydelse, bl.a. beslut om valdatum samt om oberoende val- och mediakommissioner.

Enighet om lagförslag att upprätta övergångsrådet uppnåddes den 7 september inom ramen för flerpartiförhandlingarna. Regeringen beslöt därför den 9 september att upphäva handelsförbudet och förbudet mot att lämna exportkreditgarantier till Sydafrika. Samtidigt beslöt regeringen att ett antal rekommendationer m.m. avseende förbindelser med Sydafrika inte längre skulle gälla.

4 Utvecklingen i Sydafrika

Regeringen har i skrivelse 1992/93:204 till riksdagen redogjort för utvecklingen i Sydafrika under år 1992. I skrivelsen konstaterades att en positiv utveckling ägde rum mot ett demokratiskt Sydafrika under hösten 1992 bl.a. i och med att ANC och den sydafrikanska regeringen i september kom överens om att en interimregering borde tillsättas.

Fortsatta samtal mellan ANC och den sydafrikanska regeringen ledde till ytterligare framsteg i den politiska processen under senhösten 1992 och början av år 1993. Samtalen syftade bl.a. till att återigen få igång förhandlingar i ett större forum. Detta lyckades också och flerpartiförhandlingarna om Sydafrikas demokratisering återupptogs i Johannesburg den 1 april 1993 i närvaro av 26 grupper från hela det politiska spektrat.

Flerpartiförhandlingarna har under sommaren 1993 lett till avgörande framsteg. I juli uppnåddes enighet om valdatum (den 27 april 1994). Den 31 augusti antogs utkast till lagförslagen om oberoende s.k. val- och mediakommissioner. Den 7 september kom så överenskommelsen om lagförslag om övergångsrådet.

Dessa lagförslag har underställts det sydafrikanska parlamentet, som har fattat beslut i enlighet med förslagen den 23 och 24 september.

Parallellt med framstegen i flerpartiförhandlingarna har en diskussion förts i Sydafrika om inställningen till andra länders ekonomiska sanktioner. Bl.a. inom ANC har man övervägt frågan om när man skulle anse det lämpligt att uppmana andra länder att häva sina sanktioner. I diskussionen har nämnts att detta skulle kunna ske när lagförslaget om övergångsrådet har antagits av parlamentet.

Så har också blivit fallet. I ett anförande i New York den 24 september har ANC:s ordförande Nelson Mandela deklarerat att det nu är dags för omvärlden att upphäva alla ekonomiska sanktioner mot Sydafrika. I

anförandet framfördes en begäran till alla länder att vidta åtgärder i detta syfte. En förhoppning uttrycktes att både sydafrikanska och internationella investerare skulle ta tillfället i akt att bidra till att revitalisera den sydafrikanska ekonomin.

Prop. 1993/94:47

5 Avskaffande av ekonomiska sanktioner mot Sydafrika

Regeringens förslag: Lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika, lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika och lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika upphävs.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har som tidigare nämnts genom beslut den 9 september avskaffat handelsförbudet mot Sydafrika med verkan från den 13 september 1993. Med hänsyn till detta och till vad som tidigare sagts om händelseutvecklingen i Sydafrika finns inte längre skäl för det bemyndigande som riksdagen gav regeringen genom lagen (1990:77) med bemyndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika. Lagen bör därför upphävas.

Riksdagen har våren 1992 tillstyrkt regeringens förslag att ge regeringen ett bemyndigande att efter samråd i utrikesnämnden föreskriva att bestämmelserna i lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika inte skall tillämpas. Av riksdagens ställningstaganden både våren 1992 och våren 1993 framgår att avsikten har varit att en sådan föreskrift bör utfärdas först när övergångsrådet har tillträtt i Sydafrika eller tidigare om t.ex. en rekommendation antas inom ramen för CODE-SA om att sanktionerna skall avskaffas dessförinnan.

Enligt gällande tidsplan kommer övergångsrådet att tillträda i slutet av oktober eller i november 1993.

Mot bakgrund av framstegen i demokratiseringsprocessen, och inte minst med tanke på Nelson Mandelas uttalanden i sanktionsfrågan, gör regeringen emellertid bedömningen att förslag nu bör föreläggas riksdagen om upphävande av lagen (1985:98) om förbud mot investeringar i Sydafrika.

Riksdagen har tidigare (bet. 1991/92:UU13) konstaterat att det i investeringsförbudslagen finns vissa möjligheter till undantag från förbudet och att dispensförfarandet bör ge ett visst utrymme för en tillämpning avpassad till utvecklingen i Sydafrika. Mot denna bakgrund,

och med tanke på att vi nu föreslår att förbudet skall upphävas, avser regeringen bevilja ansökningar om undantag från förbudet i enlighet med lagens föreskrifter härom, i avvaktan på riksdagens ställningstagande till förslagen i denna proposition.

Prop. 1993/94:47

I samband med upphävande av investeringsförbudet bör även lagen (1985:1052) om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika upphävas.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 september 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Dinkelspiel

Regeringen beslutar proposition 1993/94:47 Avskaffande av ekonomiska sanktioner mot Sydafrika.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
--------------------	---	---

| Lag om upphävande av 10 § lagen (1985:98) om för- bud mot investeringar i Sydafrika | | |
| Lag om upphävande av lagen (1990:77) med be- myndigande att tillämpa lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i fråga om en handelsblockad mot Sydafrika | | |